

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΡΑΛΛΗΣ

Ἐπιφανέστατον ὀμηλικὸν ὁ Δημήτριος Ράλλης ἔχει τὸν Συνταγματικὸν χάρτην τῆς Ἑλλάδος, διότι ἀμφότεροι εἰσῆλθον εἰς τὴν ζωὴν τῷ 1844. Καὶ ἂν οἱ κατὰ τὴν γέννησιν τῶν θνητῶν αἰῶνοι ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τοῦ βίου αὐτῶν, πάντως ἡ σύμπτωση αὕτη ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ βίου τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ τρίτου κόμματος, ὅστις σήμερον δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ὁ ἀγνότερος παρ' ἡμῖν θιασώτης τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. Ὁ Ράλλης εἶνε ἀληθὲς ὅτι προωρίσθη μετὰ πάσης ἐπιμελείας διὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν στάδιον, ἀλλ' ἀντήλλαξε τὴν ἔδραν τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου πρὸς τὸ βουλευτικὸν ἐδῶλιον καὶ ἂν ἡ Ἐπιπέμπη ἀπώλεσεν ἐπιφανῆ ἱεροφάντην, ἐκέρδισεν ἡ Πολιτικὴ λάτρην ὑπέροχον. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς διασπορᾶς τῶν χαρακτήρων, ἦν ἡ γόησσα αὕτη ἐν Ἑλλάδι ἀπειργάσατο, ὁ Δημήτριος Ράλλης ἀποτελεῖ ἀξιοθαύμαστον ἐξαίρεσιν. Ἀλύγιστος τὸν χαρακτήρα καὶ ἀκατάβλητος τὸ ψυχικὸν σθένος, δὲν ὑπεδουλώθη ὑπὸ τῶν θελημάτων τῆς Κίρκης ταύτης τῶν νεωτέρων χρόνων καὶ ὡς ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐν τῷ πολιτικῷ ἡ ἀρχαϊκὴ τοῦ ἀνδρός εὐθύτης ἐπέπλευσεν εἰς πᾶσαν τρικυμίαν. Ἐλέγηθη περὶ τοῦ Ράλλης ὅτι πολλάκις ἔχει τὸ σκακίον, ἀλλ' οἱ γνωρίζοντες τὴν γοητείαν ἦν ἀσκιεῖ ἐπὶ τῶν ἐρχομένων εἰς συνάφειαν μετ' αὐτοῦ καὶ τὴν ἄσφογον εὐγένειαν τρόπων ἐν ταῖς κοινωνικαῖς συσχεσεῖν ἐννοοῦσι καλῶς, ὅτι σκακίως ἀπεκλήθη, εὐφρόνως ἴσως, ἡ ἀκακψία τοῦ χαρακτήρος του. Οἱ πολιτικοὶ του ἀντίπαλοι ὑπεστήριξαν πολλάκις, ὅτι ὁ Ράλλης κατέστη τόσον δημοφιλὴς, διότι δείκνυται ἐνδοτικὸς πρὸς τοὺς φίλους του. Καὶ ὅμως εἶνε ἀλήθεια ἀναμφισβήτητος, ὅτι ἂν ὑπάρχη ἐν Ἑλλάδι εἰς πολιτευόμενος πατάξας ἀνευδότης τὴν συναλλαγὴν, οὗτος εἶνε ὁ Δημήτριος Ράλλης. Σεμνός,

χρηστὸς καὶ μετριοφρων, ὡς ὀλίγοιςτοί Ἕλληνας, ἀπορεύγει τὴν ἐπίδειξιν, ὅσον οὐδεὶς τῶν συγχρόνων πολιτευτῶν. Ἡ φύσις ἐπροίκισεν αὐτὸν μὲ ἐκτακτον διαύγειαν νοῦς καὶ ὀξύτητα ἀντιλήψεως, συνεκέρασε δὲ πρὸς τὴν ταχύτητα ταύτης βάθος κρίσεως· ἀλλ' οὗτος οὐδέποτε μετεχειρίσθη τὰ πολύτιμα ταῦτα τῆς Θεῆας Προνοίας δῶρα, ὅπως ἀνέβη προφῶρος ἢ ἀποτόμως. Τὴν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ ὑπέροχον θέσιν του ἐδημιούργησαν αὐτῷ ἀληθῶς τὰ ἐκτακτα χαρακτηρισμὰτά του, ἀλλὰ καίτοι ἐθεωρήθη εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τοῦ πολιτικοῦ του σταδίου ὡς δύναμις, ἀκόμη καὶ ὅταν ἦτο μόνος καὶ ἄνευ ὀπαδῶν ἐν τῇ Βουλῇ, ἀπέφυγεν ἐν τούτοις ἐπὶ μακρὸν νὰ προβάλῃ ἀξιώσεις ἀρχηγίας ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας αὐτῶν. Ἄν δὲ πρὸ τινων ἐτῶν ἀνεκηρύχθη ἀρχηγὸς πολιτικῆς ὁμάδος καὶ ἐθεωρήθη ὡς ὁ ἀνὴρ τοῦ μέλλοντος, πάντως δὲν ἐπεδιώξεν αὐτὸς τὴν ἀνακήρυξιν, ἀλλ' ὠρίμασεν αὕτη ἐκ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων καὶ ὁρμίζεται κυριώτατα εἰς τοὺς κοινοβουλευτικοὺς ἀγῶνας τοῦ ἀνδρός. Βεβαίως ὁ Ράλλης

εἶνε ἀνὴρ φιλόδοξος, διότι εἶνε φύσει ἀρχικὸς, ἀλλ' ἡ φιλοδοξία του εἶνε ἐστερημένη πάσης χροῖα φιλοπροωτίας. Τοὺς ἀκολουθοῦντας τὰς ἀρχὰς του βουλευτὰς θεωρεῖ μᾶλλον συνεργάτας ἢ ὀπαδοὺς. Κάτοχος τῆς κοινοβουλευτικῆς τακτικῆς, ὅσον τοῦλάχιστον οἱ δύο ἄλλοι μόνον ἐν τῇ Βουλῇ κομματάρχαι, εἰμὴ ἐν πολλοῖς καὶ αὐτῶν ὑπέρτερος, ἐπέτυχε πολλάκις νὰ παρασύρῃ τὴν πλειονοψηφίαν εἰς ἀποφάσεις ἃς ὁ ἴδιος ἐκ τοῦ προχείρου συνέλαβεν, ἢ νὰ διασπᾷ αὐτὴν ἐκλέγων τὴν ψυχολογικὴν στιγμήν. Καὶ εἶνε γνωστὸν εἰς πάντας τοὺς παρακολουθοῦντας τὴν κοινοβουλευτικὴν ἡμῶν ἱστορίαν, ὅτι ἡ διάσπασις τῆς πλειονοψηφίας τοῦ κ. Δη-

λιγιάννη μετὰ τὸν ἀποκλεισμόν, ὀφείλεται εἰς ἀπλήν πρότασιν ἀναβολῆς τῆς ἐκλογῆς τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς, γενομένην ὑπὸ τοῦ Ράλλη ἐν καταλλήλῳ στιγμή, διότι μετ' ἀξιοθαυμάστου ὀξύτητος διέγνωσεν, ὅτι ἡ πλειονοψηφία ἐδυσφόρει διὰ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς, ὅπως θέσῃ τὴν ἰδίαν ὑποψηφιότητα διὰ τὴν προεδρίαν.

Ἀντιθέτως πρὸς τοὺς δύο ἄλλους πολιτικούς ἀρχηγούς δὲν εἶνε ὁπαδὸς τῆς μακρογορίας. Οἱ λόγοι του εἶνε συνεπτυγμένοι καὶ πλήρεις διαυγείας, χαρακτηρίζει δ' αὐτοὺς γοργότης φράσεως καὶ ἔκτακτος κομψοπέπια. Δὲν ἐπιτηδεύει πομπῶδες ὕφος, ἐπιζητεῖ δὲ τὸναντίον ἀγαστὴν βραχυλογία, καὶ γνωρίζει νὰ προσδίδῃ εἰς τὰς ἀγορεύσεις του φυσικόν τινα τύπον πείθοντος ὀρθοῦ λόγου. Ἐξ ἴσου ὀρηκτικὸς εἰς τὴν ἐπιθεσίαν καὶ ἔτοιμος εἰς τὴν ἀπάντησιν ἐκράτησε πολλάκις τὴν συζήτησιν μόνος κατὰ πλειονοψηφίας συμπαγοῦς καὶ ἐπιβλητικῆς. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἐνίοτε θυσιάζει εἰς τὴν εὐφυολογίαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐπιχειρήματος, ἀλλὰ τὸ σφάλμα δὲν εἶνε ἐπίκτητον. Ἦταίει ἡ φύσις, ἥτις τὸν ἐπροίκισε μὲ χαρακτῆρα εὐθυμον καὶ πνεῦμα σπινθηροβολοῦν.

Ὡς κυβερνήτης εἶνε ἀνὴρ ἀρχαϊκῆς αὐστηρότητος, ἀξιοπρεπῆς καὶ φιλεργός, ἔχων μεγάλην αὐτοτέλειαν καὶ πολλὴν πρωτοτυπίαν. Ἐνῶ δὲ εἶνε ἀναμφισβητήτως ὁ ἀπολαυθάνων τῆς μεγίστης ἐν Ἑλλάδι μετὰ τῶν ἐκλογέων δημοτικότητος, οὐδέποτε ὡς ὑπουργὸς διανέμει παροχὰς πρὸς αὐτοὺς. Ἡ ἐκλογικὴ του δύναμις εἶνε ἀκατάβλητος καὶ ὅμως οὔτε ἐδημιουργήθη οὔτε διετηρήθη διὰ παροχῶν τῆς ἐξουσίας. Δεκαετίαν ὅλην ἐκτὸς αὐτῆς ἐπολεμήθη, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὰς δύο τελευταίας ἐκλογὰς, λυσσῶδῶς ὑφ' ὄλων τῶν κομμάτων καὶ ὅμως ἐξέλεγη πάντοτε βουλευτής. Ἡ δύναμις αὕτη ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ ἀνεξήγητον ἐκεῖνο χάρισμα τοῦ σαγηνεύειν τὰ πλήθη, ὅπερ κέκτηται εἰς μέγαν βαθμόν, ἀλλ' οὐχ ἤττον καὶ εἰς ὑπηρεσίας, ἃς προσφέρει διαρκῶς εἰς τοὺς ἐκλογεῖς του ὡς δικηγόρος ἀμισθί. Θυσίας τοιαύτας πολλὰς δύναται νὰ προσκομίσῃ εἰς τὸν βωμόν τῆς ἐπιρροῆς του, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ συγκατατεθῇ νὰ θυσιάσῃ ἔστω καὶ μίαν τρίχα ἐκ τῶν Δημοσίων χάριν αὐτῆς.

Πρωτότυπος ἐν τῇ συλλήψει τῶν ἰδεῶν, εἶνε καὶ λίαν καινοτόμος ἐν τῇ διατυπώσει αὐτῶν. Ἐχει ἀναμορφωτικὰς ἰδέας περὶ πάντων τῶν κλάδων τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἀποκρούει πᾶσαν μεταρρύθμισιν μὴ βασιζομένην ἐπὶ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. Θαυμαστῆς αὐτοῦ ἔνθερος ποθεῖ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ Κοινοβουλίου εἰς ἐμπρέπουσαν περὶωπὴν. Φρονῶν ἀκραδάντως, ὅτι ἡ πρωθυπουργικὴ δικτατορία διέφθειρε τὸν χαρακτῆρα τοῦ πολιτεύματος, φιλοδοξεῖ νὰ ἐπικρατήσῃ ποτὲ τοσοῦτον, ὥστε ν' ἀποδώσῃ τὴν αὐτοτέλειαν εἰς τοὺς κεκλημένους, ἵνα βουλευῶνται καὶ οὐχὶ νὰ διοικῶσι καὶ θυσιάσαντας μέχρι τοῦδε χάριν συμμετοχῆς εἰς τὴν διοίκησιν τὴν βουλευτικὴν αὐτῶν ὑπόστασιν.

Τῆς νέας Κυβερνήσεως ἂν δὲν εἶνε ἡ κεφαλὴ εἶνε ὅμως ἀναμφισβητήτως ἡ ψυχὴ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην δύναμιν, ἣν ἐπ' ἐσχάτων ἀπέκτησε

διὰ τοῦ οἰκονομικοῦ του προγράμματος. Ἀντιμετωπίσας τὴν ἀπαισιοδοξίαν τῶν θιασωτῶν τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ ἀμειλίτικως πολεμήσας τὸ κρατοῦν σύστημα δημοσιονομίας ἀνέπτυξεν ὀλόκληρον πρόγραμμα οἰκονομικῶν μεταρρυθμίσεων, ἀφ' ὧν ἐλπίζει τὴν οἰκονομικὴν σωτηρίαν τοῦ τόπου. Τὸ οἰκονομικόν του σύστημα ἐδράζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ἡ χώρα ἐπαρκεῖ διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων καὶ ἐκ τῶν πόρων αὐτῆς εἰς πλήρωσιν πασῶν τῶν ὑποχρεώσεων καὶ ἀναγκῶν τῆς, ἀλλ' ἡ ἐπίτευξις τοῦ προβλήματος συνδέεται πρὸς ὀλόκληρον σειρὰν μεταρρυθμίσεων, ὧν βᾶσις εἶνε αἱ αὐστηρότατοι οἰκονομίαι. Τὸ πρόγραμμα τοῦ Ράλλη ἠσπάσθη τὸ Στέμμα καὶ τὸν ἐκάλεσαν εἰς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ὁμοφρονούντος πολιτευτοῦ, εἰς ὃν λόγῳ πρεσβειῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἀνετέθη ἡ προεδρία τῆς Κυβερνήσεως.

Θὰ ἐπιτύχῃ τὸ ἐγχείρημα; Ὑπάρχουσιν οἱ ἀμφιβάλλοντες καὶ οὐκ ὀλίγοι εἶνε οἱ δισταζόντες. Ἄλλ' ὁ Δημήτριος Ράλλης ἔχει πεποιθήσιν ἐπὶ τὸ σύστημά του, ἔχει δὲ καὶ τὸ ψυχικόν σθένος ὅπως ἐφαρμόσῃ αὐτό. Ὁ προσεχὴς χρόνος θὰ διδάξῃ ἡμᾶς, ἂν ἀρχῇ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ἢ τὴν δύναμιν τῆς θελήσεως καὶ ἡ στερεότης τῆς πεποιθήσεως ἐπὶ τὸ λυσιτελεῖς τῶν μέτρων. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι διὰ τοῦ Δημητρίου Ράλλης ἐγκαινιζέται νέα τάξις πραγμάτων ἐν τῇ ἑλληνικῇ πολιτείᾳ. Ἄν δὲ τὸ νόσημα αὐτῆς ἀκριβῶς διεγνώσθῃ καὶ ὀρθῶς ἀποδίδεται εἰς τὴν ἑλλειψίν ἐλικρινείας καὶ ἀκαμψίας χαρακτῆρος ἀπὸ μέρους τῶν Κυβερνητῶν τῆς, ὁ Δημήτριος Ράλλης θ' ἀποβῇ ἴσως ὁ πεπρωμένος τῆς Ἑλλάδος ἀνὴρ· διότι ἀναντιρρήτως κέκτηται ἐλικρινείαν καὶ εὐθύτητα ἠνωμένας πρὸς δύναμιν θελήσεως καὶ πρὸς ἀδάμαστον χαρακτῆρα.

Α.

BYZANTINĒ TEXNH⁽¹⁾

Α'.

Τῆς βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς διεσώθησαν εὐτυχῶς πολλὰ καὶ μεγάλα μάλιστα οἰκοδομήματα, ἀπὸ τῶν ὁποίων δύναται ὁ εἰς τὰς τοιαύτας ἐρεῦνας ἐπιδιδόμενος ν' ἀρυσθῇ ἱκανὰς πληροφορίας περὶ τῆς καταγωγῆς, τῆς προόδου, καὶ τῶν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς διακυμάνσεων τοῦ κλάδου τούτου τῆς τέχνης. Πλείστα βυζαντινὰ ἐκκλησιαστικῶν πασῶν τῶν ἐποχῶν διετηρήθησαν μέχρι τῆς σήμερον ἐν πλείστασι ἐπαρχίαις τοῦ πρώην βυζαντινοῦ κράτους, μεταπονηθεῖσαι αἱ πλείστα καὶ ἀξιολογώτεραι εἰς μουσουλμανικοὺς ναοὺς, ὧν προεξέχει ἡ ἀριερωθεῖσα εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ σοφίαν. Διὰ τῆς μελέτης τῶν διασωθέντων τούτων ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων δύναται τις ἀπροσκόπτως νὰ παρακολουθήσῃ τὰς διαφόρους φάσεις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν βυζαντινῶν καθ' ἅπαντα τὸν μακρὸν βίον τοῦ κράτους ἐκείνου. Χάρις εἰς τὸ ἱερόν τοῦ χαρακτῆρος, ὃν

(1) Ἡ ἀνωτέρω περὶ βυζαντινῆς τέχνης πραγματεία ἐλήφθη ἐκ τοῦ ὅλου ἐκτυπομένου συγγράμματος «Βυζαντινὴ Τέχνη καὶ Βυζαντινοὶ Καλλιτέχναι».